

Pomul vieții

Prof. drd. Raluca Voina Lozbă

Colegiul Național „Dragoș Vodă”

În cadrul Festivalului datinilor și obiceiurilor de iarnă din acest an, la Sala Radio din Sighet a avut loc vernisarea unei expoziții ce cuprinde covoare vopsite vegetale, sculpturi în lemn realizate de Ioan Bledea, dar și lucrări ale artiștilor plastici din Sighet.

Cele 12 covoare expuse fac parte din colecția doamnei profesoare Doina Voina și au ca motiv central POMUL VIEȚII.

„Acest copac îmi este pentru mântuire veșnică; el mă hrănește, cu el petrec; îmi las rădăcinile sub rădăcinile lui; când îl clatină adierea vântului mă umplu de desfătare; la umbra lui mi-am pus cortul și m-am adăpostit de arșița soarelui și în răcoarea înrouată am găsit refugiul de odihnă; înfloresc odată cu el și în roadele lui găsesc bucuria desăvârșită; acest copac îmi alină foamea, îmi potolește setea, îmi acoperă goliciunea, frunzele lui sunt suflarea vieții, el este drumul meu îngust, cărarea nebătută, scara lui Iacov, pe care coboară și urcă îngerii, iar în vârf se află un adevărat Dumnezeu; acest copac pornește de la pământ spre cer și se desfășoară larg ca însuși cerul; el este nemuritor, puternic fixat în mijlocul cerului și al pământului, este temeliea întregii firi, fundamentul universului, baza întregului pământ locuit, liantul universului, forța care unește diversitatea omenirii. Creștetul lui atinge culmile cerului, picioarele se sprijină în pământ, iar brațele uriașe cuprind la mijloc întreaga suflare a văzduhului.” (Kallistos, **Prin Creație spre Creator** p.18, după Sf. Ioan Gură de Aur – *Predica din Săptămâna Patimilor*).

Ce poate fi mai inspirat și exact decât această minunată definire a pomului vieții?

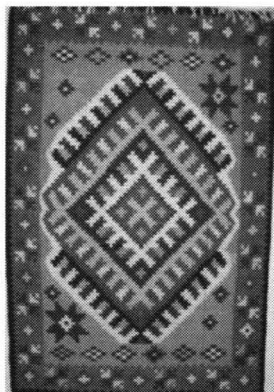
Arborele vieții (copacul sau pomul vieții) este una dintre cele mai răspândite și mai vechi teme simbolice, tratată de mulți cercetători.

Arborele sacru este pretutindeni cunoscut ca simbol al vieții în continuă evoluție, în ascensiunea lui spre cer sugerează verticalitatea, înlesnește comunicarea cu cele trei niveluri ale cosmosului: subteran (rădăcina), suprafața pământului (trunchi și crengile de jos), înaltul prin ramurile dinspre vârf, atrase de lumina cerului.

Arborele vieții este socotit ca un simbol al raporturilor ce se stabilesc între cer și pământ. În diferite credințe el este *axa lumii* (numit arborele lumii), arborele cosmic, un arbore al vieții, arborele înțelepciunii, un simbol al dezvoltării unei familii, seminții, arborele jertfei (al Crucii).

Asocierea dintre Pomul vieții și manifestarea divină se regăsește în tradițiile creștine. Există o analogie între arborele primului legământ, pomul vieții de care vorbește *Facerea* și arborele Crucii sau arborele Noului Legământ, ce regenerează omul.

Nu voi insista asupra multitudinii de semnificații generate de acest simbol, ci mă voi opri asupra pomului vieții ca element și simbol fitomorf, recognoscibil în peste 100 de variante în covoare, ceramică, stâlpii casei, porți, ștergare, icoane și în special asupra semnificațiilor lui ca element compozițional în covorul maramureșean. Bradul, creanga, stejarul, ruğuțul, pomișorul se includ în aria semantică a acestui motiv vechi, răspândit pe o arie largă. În covorul tradițional din Maramureș, pomul vieții este puternic stilizat, reprezentat până la esență: linii drepte, linii frânte, romburi, pătrate, triunghiuri, având rădăcini, trunchi și ramuri. Rădăcinile în lumea subterană, trunchiul la nivelul vieții terestre, ramurile tind spre țăriile cerului.

Pomul vieții sugerează miracolul existenței, scară ce permite omului să iasă din prezentul său terestru. Inclus într-o compoziție echilibrată, integrat cromatic în spațiul covorului, pomul vieții evidențiază trei semnificații: *pomul raiului*, încadrat de flori și păsări, *pomul sfânt* cu trimitere la

înviere, la perpetua renaștere, alăturat elementelor cosmice (soarele, stelele) și *pomul iubirii*, al dorinței de comunicare a omului cu cerul, de la care așteaptă iertare.

Fără a fi un covor de rugăciune, ca și covoarele din Orient, covorul maramureșean are o pronunțată valoare estetică, completată de partea practică: de rudă, peretar, țol pe pat, fâțoaie.

În ornamentica sobră și de incredibilă forță de abstractizare până la absență a motivului simbol, covorul vopsit în culori vegetale păstrează mireasma pădurii, strălucirea stelelor, culoarea florilor, tainica înfiorare a vieții.

Țesătoarele au interpretat liric, personalizat motivul, exprimând o atitudine proprie. Prin extensie, raportându-ne la îndemnul de a iubi copacii, femeia reușește să fixeze cu bucuria creatorului, pomul vieții ca motiv central sau repetat în registre, pomul familiei, al iubirii pentru copii, al speranței. Am stat de vorbă cu multe femei talentate, păstrătoare ale tradițiilor care evită prostul gust invadator în materie de textile, le-am întrebat ce semnifică pomul vieții și ele au răspuns: viața, frumosul, renașterea, dorința de mântuire, renașterea spirituală.

Am exemplificat această atitudine de iubire pentru natură a omului ca o năzuință spre paradisul pierdut, prin 12 covoare cu reprezentări ale pomului vieții: *pomul raiului* cu flori și păsări ce degajă seninătate și *pomul vieții și al iubirii*, care ne îndeamnă sobru: iubiți copacii, iubiți natura cu puterea omului simplu, care îi sădește, îi îngrijește primind la rândul lui ocrotire. Iubiți creația divină în fiecare frunză și fir de iarbă, căci timpul nu mai are răbdare.

Aceste covoare prezentate, 12 ca lunile anului sau ca zodiile, pot fi înmănunchiate imaginar ca un pom de Crăciun împodobit cu stele, fluturi, flori, cu lumina din sufletul celor care au zămislit asemenea modele oferindu-vi-le ca o bucurie a ochiului și a sufletului cu ocazia sărbătoririi Nașterii Mântuitorului.